

วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร

MUT Journal of Business Administration

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563)

Volume 17 Number 2 (July – December 2020)

**การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของหัวหน้า
ครัวเรือน เพื่อยกระดับสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ
กรณีศึกษาตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา**

**An Enhancement to the Sufficiency Economy Village Model using
Sufficiency Economy Philosophy: A Case Study of Koh Yoh,
Mueang, Songkhla Province**

Received: August 28, 2020

Revised: October 24, 2020

Accepted: November 5, 2020

บัณฑิตย์ ดุลยวาทิต Nadponpichai Dunlayavatith^{1,*},

มนต์ทนา ดงแก้ว Monthana Kongkaew²

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
จังหวัดสงขลา ประเทศไทย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
จังหวัดสงขลา ประเทศไทย

¹ Assistant professor of Management Department, Faculty of Business Administration,
Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla Province, Thailand

² Assistant professor of Management Department, Faculty of Business Administration,
Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla Province, Thailand

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยเรื่อง การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของหัวหน้าครัวเรือน เพื่อยกระดับสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ กรณีศึกษาตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาในการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ 2) ศึกษากระบวนการปฏิบัติตามหลักการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหัวหน้า

* E-mail address: nphichai@hotmail.com

ครัวเรือน 3) ศึกษาระดับการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) ศึกษาแนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยมีกลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 331 คน ให้ข้อมูลในแบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ทีมแกนนำและตัวแทนชุมชน เครื่องมือวิจัยที่ใช้สำหรับงานวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Cronbach's alpha = 0.884) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (IOC = 0.835) สถิติที่ใช้สำหรับงานวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ส่วนใหญ่มีปัญหาจากภาระค่าครองชีพที่สูงขึ้น 2) หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงตามหลักความพอประมาณ 3) มีการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจากด้านจิตใจและสังคมเป็นอันดับแรก 4) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐส่งเสริมด้านความรู้ความเข้าใจ และชี้แนะการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนเพื่อเป็นแนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

คำสำคัญ: ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, หัวหน้าครัวเรือน, หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the problems in upgrading a village to a sufficiency economy village model, 2) investigate the practicing levels in applying the principles of sufficiency economy philosophy among the household leaders, 3) study the administrative levels in managing the sufficiency economy village model regarding to the sufficiency economy philosophy, and 4) study the guidelines for enhancing a village to a sufficient economy village model. The samples of this study included 331 household leaders answering the questionnaires, and 30 community leaders and community representatives giving an interview. The research instruments were a questionnaire (Cronbach's alpha = 0.884) and an in-depth interview (IOC = 0.835). The statistics used for analyzing data were frequency, percentage, means and standard deviation. The findings were as follows: 1) Most of the participants experienced with problems of rising living costs. 2) The majority of the household leaders took the sufficiency economy philosophy into practice in regard to the principle of adequacy. 3) There was the implementation of the administrative management in developing the sufficiency economy village model over the psychological and social aspects at the highest level. 4) The respondents also required supports from the government sectors in providing the comprehensible knowledge for people to apply as the guidelines for enhancing the village to become the model of sufficiency economy village.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, Household Leaders, Model of Sufficiency Economy Village

บทนำ

สืบเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) สำหรับการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปีที่จะส่งมอบสนองเป้าหมายการพัฒนาในระยะยาว โดยยังคงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา อย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 สำหรับการกำหนดวิสัยทัศน์ฉบับนี้ยึดวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่าประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาทุกมิติเป็นไปอย่างบูรณาการบนทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล รวมถึงมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับภูมิสังคมรวมถึงการพัฒนาทุกด้านต้องมีดุลยภาพ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคมและระบบนิเวศมีความสอดคล้องเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จึงยังต้องยึดหลักพัฒนาที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญาพื้นฐานในการกำกับทิศทางการพัฒนาประเทศให้เติบโตอย่างมีดุลยภาพ

ประเทศไทย 4.0 เป็นโมเดลขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนเศรษฐกิจแบบเดิมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมที่เน้นเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และภาคบริการ ทั้งนี้มีการยกระดับหลายองค์ประกอบเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวัง เช่น การเปลี่ยนแปลงเกษตรแบบดั้งเดิมกลายเป็นเกษตรสมัยใหม่เน้นการบริหารจัดการและใช้เทคโนโลยี การนำ Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง อีกทั้งยังเน้นบริการที่มีมูลค่าสูงบวกกับการพัฒนาแรงงานที่มีความรู้และทักษะสูง เป็นต้น โดยมีรัฐบาลเป็นผู้สนับสนุนภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักเต็ม รู้จักพอ และรู้จักแบ่งปัน (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2561) นั่นคือ การพัฒนาประเทศไทยตามโมเดลไทยแลนด์ 4.0 จำเป็นต้องน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นทฤษฎีเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปฏิบัติตาม รวมทั้งยังต้องเล็งเห็นถึงทรัพยากรมนุษย์ในประเทศที่ต้องพัฒนาให้สามารถเรียนรู้และพัฒนาให้เกิดทักษะในการประกอบอาชีพ เกิดเป็นความเชี่ยวชาญในหลาย ๆ ด้านและนำไปสู่แรงงานที่มีคุณภาพต่อไป

ทั้งนี้กระทรวงมหาดไทยได้พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบโดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนและส่งเสริมให้ทุกชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ 1) พออยู่ พอกิน 2) อยู่ดี กินดี และ 3) มั่งมี ศรีสุข อีกทั้งยังได้เข้าไปสร้างและพัฒนาแกนนำหมู่บ้าน มีการจัดเวทีประชาคมในชุมชน เพื่อจัดเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้กับครัวเรือน โดยใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาหมู่บ้าน เน้นการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านจิตใจและสังคม เน้นให้หมู่บ้าน/ชุมชน

รู้จัก สามัคคี ร่วมมือกันพัฒนา ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านเศรษฐกิจ เน้นการทำบัญชีครัวเรือน ลดรายจ่าย สร้างรายได้รวมกลุ่มพัฒนาอาชีพและออมในหลายรูปแบบหรือมีวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลูกฝังให้หมู่บ้าน/ชุมชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือมีการใช้พลังงานทดแทน และ 4) การส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ในชุมชน โดยการใช้เทคโนโลยีเหมาะสมปฏิบัติตามหลักการพึ่งพาตนเอง

กรมการพัฒนาชุมชน (2559) ได้พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบไปแล้ว 7,309 หมู่บ้าน มีผู้นำชุมชน 21,927 คน มีครอบครัวต้นแบบชีวิตพอเพียงกว่า 2 แสนครัวเรือน แล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของหมู่บ้านอีก 904 แห่งทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2559 และสืบเนื่องจากการพัฒนาชุมชนได้กำหนดดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จำนวน 8,780 หมู่บ้านในพื้นที่ 76 จังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีระบบการบริหารจัดการชุมชนแบบบูรณาการที่เข้มแข็ง พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้มั่นคง โดยกำหนดตัวชี้วัดเพื่อวัดผลสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จากเกณฑ์การประเมินและจัดระดับการพัฒนา 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด โดยพิจารณาความสำเร็จจากเกณฑ์ประเมินผลและเกณฑ์การวัดความสำเร็จในแต่ละตัวชี้วัดเป็นสำคัญและที่สำคัญต้องประเมินความอยู่เย็น เป็นสุข หรือความสุขมวลรวมของหมู่บ้านหรือชุมชน (Gross Village Happiness) เพื่อให้ผลจากการประเมินนำมาใช้พัฒนาวางแผนและแก้ปัญหาในชุมชนที่เกิดขึ้นได้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561)

จากประเด็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยมีความตั้งใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติตามหลักการประเมินเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของหัวหน้าครัวเรือนเพื่อยกระดับสู่การเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ในพื้นที่ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ซึ่งมีฐานะเป็นตำบลหนึ่งในจังหวัด จากข้อมูลทะเบียนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของจังหวัดสงขลาทั้งหมด 151 หมู่บ้าน ที่ได้รับการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบกระจายในแต่ละอำเภอในจังหวัดสงขลา (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองสงขลา, 2560) ทั้งนี้ตำบลเกาะยอยังเป็นพื้นที่เศรษฐกิจและมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงหลายแห่งและยังมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อปให้เป็นที่รู้จักในระดับประเทศและต่างประเทศ โดยมีการร่วมมือพัฒนาระหว่างหน่วยงานภาครัฐและคนในชุมชนช่วยกัน

คำถามนำวิจัย

1. ปัญหาใดบ้างที่มีผลต่อการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
2. ระดับการปฏิบัติตามหลักการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหัวหน้าครัวเรือนอยู่ระดับใด
3. ระดับการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ระดับใด

4. แนวทางส่งเสริมเพื่อการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบเป็นโครงการเพื่อส่งเสริมการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาหมู่บ้านให้มีระบบบริหารจัดการชุมชน ด้วยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสำหรับปรับเปลี่ยนความคิดเพื่อเสริมสร้างวิถีชีวิตที่เหมาะสมเป็นชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ
2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามหลักการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหัวหน้าครัวเรือน
3. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. สามารถสร้างองค์ความรู้ในการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับหัวหน้าครัวเรือนเพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับสู่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบได้
2. สามารถนำองค์ความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากชุมชนต้นแบบนำไปต่อยอดเพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่ดีให้กับชุมชนหรือหน่วยงานอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2560: 6-8) อธิบายไว้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้งหลักคิดและแนวทางการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต โดยเน้นการปฏิบัติตนบนทางสายกลางเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้และรอดพ้นจากวิกฤติต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น โดยคุณลักษณะที่สำคัญของความพอเพียงมี 3 ประการดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะตนเอง ไม่น้อยเกินไป ไม่มากเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงและการดำเนินการอย่างพอเพียงนั้นต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักคุณธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต มีการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่ทั้งนี้ในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

3.1 ความรู้ คือ ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ รู้รอบด้านซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

3.2 คุณธรรม คือ ความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตซึ่งถือเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคคล สังคมและประเทศชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 18-21) อธิบายไว้ว่า ทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้ โดยแบ่งการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้

1. ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว มุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทั้งทางกายและทางใจ พึ่งพาตนเองอย่างเต็มความสามารถ ดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งใฝ่รู้และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อความมั่นคงในอนาคต

2. ความพอเพียงระดับชุมชน คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนบนหลักของความรู้ รักสามัคคี สร้างเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกันภายในชุมชนและนอกชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ความพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน โดยเริ่มต้นจากความมุ่งมั่นในการดำเนินธุรกิจที่หวังผลประโยชน์หรือกำไรในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรมทั้งลูกค้า คู่ค้า ผู้ถือหุ้นและพนักงาน

4. ความพอเพียงระดับประเทศ เป็นการบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ มีความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต มีการรวมกลุ่มของชุมชนหลาย ๆ แห่ง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ สืบทอดและถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่รุ่นต่อ ๆ ไป รวมถึงการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อทำการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างชุมชนให้เกิดเป็นสังคมแห่งความพอเพียงในที่สุด

สุทธรงค์ กันตะบุตร (2561: 1-3) อธิบายไว้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาเพื่อให้เข้าใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้และปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง 4 ประการดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ เป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีลักษณะพลวัต มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยต่างๆ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง ตั้งอยู่บนพื้นฐานความพอดี และมีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียง (Sufficiency) ต้องประกอบด้วย 3 ลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน ได้แก่ 1) เงื่อนไขความรู้ และ 2) เงื่อนไขคุณธรรม โดยแนวทางการปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้จากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549: 117-128) อธิบายไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสังคมทุกระดับ คือ ระดับบุคคลในครอบครัวสามารถพึ่งตนเอง 5 ประการ ได้แก่ 1) ด้านจิตใจ ได้แก่ มีจิตใจเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดีเอื้ออาทรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว 2) ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน รักษาเอกลักษณ์ ภาษา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย 3) ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ รู้จักใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นๆ 4) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ไม่ใช้จ่ายเกินกำลังตัว ไม่ลงทุนเกินขนาดเงินทุน คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันที่ดี และ 5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและคงอยู่ต่อไป สุดท้ายสำหรับระดับชุมชนควรมีการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนและสำหรับในระดับประเทศนั้น ควรเริ่มต้นจากการวางรากฐานของประเทศให้พอเพียงในแต่ละด้านก่อน แล้วจึงพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ตามลำดับ

แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้นมีความสำคัญต่อการนำไปประยุกต์ใช้และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

2. แนวคิดของตัวชี้วัดการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

กรมการพัฒนาชุมชน (2561) ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาขยายผลในกระบวนการทำงาน โดยการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยเกณฑ์ประเมินที่เรียกว่า ตัวชี้วัดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์ 6 x 2 (6 ด้าน 12 ตัวชี้วัด) ได้แก่ การลดรายจ่าย (ทำสวนครัว ปลูกดอกขายมุข) การเพิ่มรายได้ (มีอาชีพเสริม ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม) การประหยัด (มีการออม มีกลุ่มออมทรัพย์ฯ) การเรียนรู้ (สืบทอดภูมิปัญญา มีการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (ใช้วัตถุดิบในชุมชนประกอบอาชีพ ปลูกต้นไม้) การเอื้ออารีต่อกัน (ช่วยเหลือคนจน ชุมชน รู้รัก สามัคคี) ในขณะที่แผนพัฒนายุทธศาสตร์ฉบับที่ 12 ต้องการให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน จึงได้กำหนดตัวชี้วัดเพื่อวัดผลสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามเกณฑ์ประเมินและจัดระดับการพัฒนาของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ประกอบด้วย 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด

ตารางที่ 1: ตัวชี้วัดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

1) ด้านจิตใจและสังคม ตัวชี้วัดที่ 1 มีความสามัคคีและความร่วมมือ ตัวชี้วัดที่ 2 มีข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน ตัวชี้วัดที่ 3 มีกองทุนสวัสดิการแก่สมาชิก ตัวชี้วัดที่ 4 ยึดมั่นหลักการประชาธิปไตย ตัวชี้วัดที่ 5 มีคุณธรรม จริยธรรม ตัวชี้วัดที่ 6 ปลอดภัยในชีวิต ตัวชี้วัดที่ 7 เชื่อมมั่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	2) ด้านการเรียนรู้ ตัวชี้วัดที่ 13 มีข้อมูลของชุมชน ตัวชี้วัดที่ 14 ใช้ข้อมูลและแผนชุมชน ตัวชี้วัดที่ 15 ค้นหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวชี้วัดที่ 16 จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในชุมชน ตัวชี้วัดที่ 17 ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ตัวชี้วัดที่ 18 สร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนา ตัวชี้วัดที่ 19 ปฏิบัติตามหลักการพึ่งตนเอง
3) ด้านเศรษฐกิจ ตัวชี้วัดที่ 8 จัดทำบัญชีครัวเรือน ตัวชี้วัดที่ 9 ลดรายจ่ายและสร้างรายได้ ตัวชี้วัดที่ 10 รวมกลุ่มพัฒนาอาชีพหลัก ตัวชี้วัดที่ 11 มีกิจกรรมการออมที่หลากหลาย ตัวชี้วัดที่ 12 มีวิสาหกิจชุมชน	4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดที่ 20 มีจิตสำนึกของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดที่ 21 มีกลุ่ม/องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม ตัวชี้วัดที่ 22 มีการใช้พลังงานทดแทน ตัวชี้วัดที่ 23 มีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ได้แบ่งศักยภาพการพัฒนาหมู่บ้าน เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับ “พออยู่ พอกิน” เป็นต้นแบบในการใช้ชีวิตพึ่งตนเองเน้นการปฏิบัติทำกิน ทำใช้ในครัวเรือน เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และมีการออม ทั้งนี้ระดับ “พออยู่ พอกิน” ต้องผ่าน 10-16 ตัวชี้วัด มีตัวชี้วัดหลักที่ต้องผ่าน 10 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 4, 8, 10, 13, 16, 17, 20, 21

2. ระดับ “อยู่ดี กินดี” เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการพัฒนาในรูปกลุ่ม การพัฒนารายได้ ด้วยระบบกลุ่ม เพื่อเพิ่มรายได้และขยายโอกาสคนในชุมชน ทั้งนี้ระดับ “อยู่ดี กินดี” ต้องผ่าน 17-22 ตัวชี้วัด มีตัวชี้วัดหลักที่ต้องผ่าน 17 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 22

3. ระดับ “มั่งมี ศรีสุข” เป็นต้นแบบการบริหารการพัฒนาในรูปแบบองค์กรเครือข่าย เพื่อใช้ศักยภาพในการดำเนินการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพื่อขยายโอกาสในการประกอบอาชีพและส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้กับคนในหมู่บ้านชุมชน ทั้งนี้ระดับ “มั่งมี ศรีสุข” ต้องผ่านตัวชี้วัดจำนวน 23 ตัวชี้วัด

การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบทั้ง 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อยกระดับให้ทุกหมู่บ้านมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตัวเองได้ ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดการพัฒนาผู้นำชุมชนและหัวหน้าครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

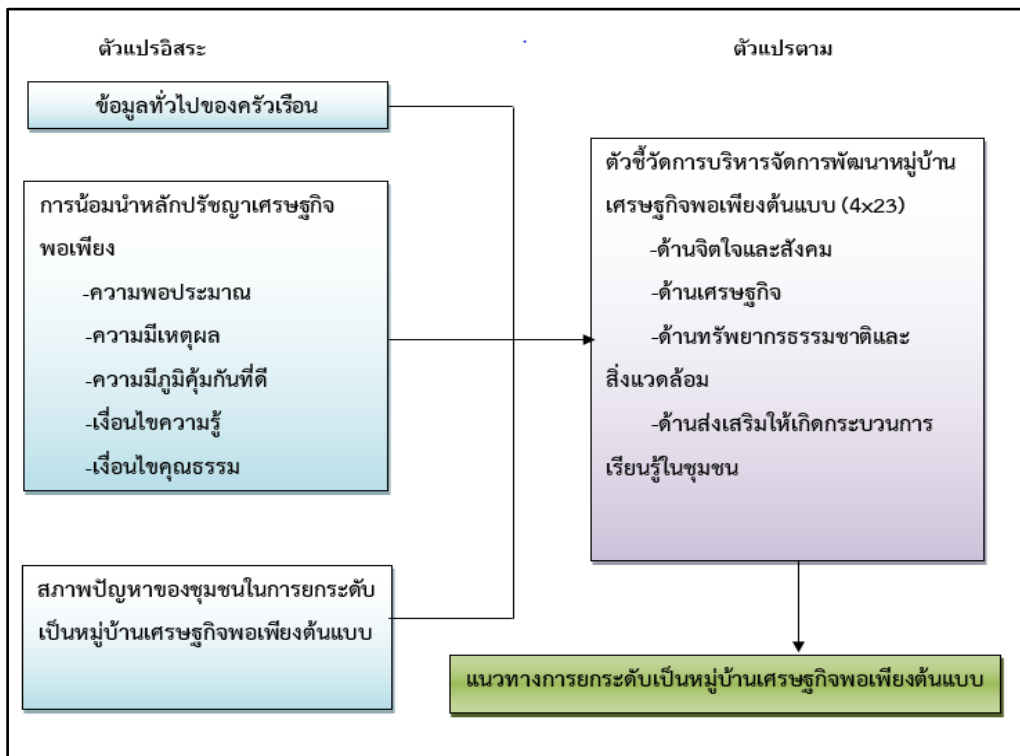
สำนักงานเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน (2557: 1-4) อธิบายว่า แกนนำ เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ นิยามว่า แกนนำ คือ ผู้

ที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงหลักในการชักชวนคนในหมู่บ้านลุกขึ้นมาช่วยคิด ร่วมหาทางแก้ไขปัญหาและลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาชีวิตตนเอง ครอบครัวและชุมชนให้ดีขึ้นและเป็นแบบอย่างที่ดี แก่นนำจึงประกอบด้วย 1) ผู้นำที่เป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน อสม. อบต. ผู้นำกลุ่มองค์กร ตำรวจบ้าน เป็นต้น และ 2) ผู้นำตามธรรมชาติ เช่น ผู้นำคุ้ม ผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้เฉพาะด้าน ผู้นำทางจิตวิญญาณ เป็นต้น ดังนั้นผู้นำที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านหลายอย่าง หากได้รับโอกาสพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมก็จะเป็นที่ปรึกษาและกลไกหลักสำคัญให้กับหมู่บ้านชุมชนต่อไป

กรมการพัฒนาชุมชน (2559: 32-36) ทั้งนี้การดำเนินงานตามบันได 9 ขั้นในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ประกอบด้วย

1. ค้นหาความถนัด เป็นการค้นหาตนเองว่ามีความถนัดในการดำเนินกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กิจกรรม 6x2) เลือกที่สามารถทำได้มา 1 ด้าน
2. จัดการความรู้ ผู้นำอาสาแสดงตัวอย่างกิจกรรมที่เด่นที่สุดในด้าน 6x2 ที่สามารถไปถ่ายทอดและเป็นตัวอย่างหรือมาขอเรียนรู้ได้
3. คำคู่ต้นแบบ ชักชวนผู้นำคนอื่นในอำเภอ/จังหวัดอย่างน้อย 2 คน เข้าร่วมเป็นผู้นำต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ค้นหาความถนัดในด้าน 6x2 และร่วมกันส่งเสริมอาสาของหมู่บ้านตนเอง
4. ค้นหาความถนัด ผู้นำเยี่ยมเยียนพูดคุยถึงบทบาทหน้าที่ของอาสาชุมชนหมู่บ้านว่าได้ทำอะไรบ้าง มีปัญหา อุปสรรคอย่างไร สิ่งที่ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อสร้างความสัมพันธ์
5. ประสาน สร้างเพื่อน ผู้นำอาสาชักชวนอาสาชุมชนภายในหมู่บ้าน ค้นหาความสามารถเลือกกิจกรรมเด่นใน 6 x 2 จัดทำแผนปฏิบัติงานเพื่อใช้ดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมให้สำเร็จ
6. ขับเคลื่อนภารกิจ โดยผู้นำอาสาชุมชน ไปส่งเสริมอาสาชุมชนในการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียง 6x2 ด้านใดด้านหนึ่งให้สามารถเป็นตัวอย่างได้
7. การติดตามสนับสนุนการดำเนินงานตามกิจกรรมที่วางเป้าหมายกำหนดดำเนินการไว้
8. สอบถามสรุปเรื่อง พูดคุยแลกเปลี่ยนการทำงานและค้นหารูปแบบวิธีการทำงานต่อเนื่องร่วมกับอาสาชุมชนเป้าหมาย เดือนละ 1 ครั้ง และต้องสรุปผลดำเนินงาน
9. ต่อเนื่องเผยแพร่ โดยเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานในเวทีประชาคมและสื่อต่างๆ ตามสมควร ผู้นำชุมชนมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำหน้าที่ในการกระตุ้นและส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมและพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมไปถึงการเพิ่มศักยภาพเพื่อพัฒนาทางสังคม การปกครอง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและภาวะเศรษฐกิจในชุมชนได้เป็นอย่างดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย งานวิจัยของวิชุดตา ชูศรีวาส (2561) เรื่องการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าวตำบลบางช้าง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า สภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1) ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรภาครัฐที่จะให้คำปรึกษาและประสานงานกับชุมชน 2) ปัญหางบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานไม่เพียงพอ 3) การดำเนินโครงการขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบไม่ต่อเนื่อง งานวิจัยของธัญชนก ปะวะละ (2561) เรื่องการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมี ศรีสุข กรณีศึกษาบ้านหนองเผือก อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี พบว่า ครัวเรือนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) ทุกด้านในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านความมีเหตุผล โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณีของชุมชน การดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา การใช้สติปัญญาและเหตุผลไตร่ตรองหาสาเหตุและแก้ปัญหาต่าง ๆ และช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ งานวิจัยของสิริกิร บุญสังข์ และคณะ (2560) เรื่อง การพัฒนาชุมชนต้นแบบในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อชุมชน อยู่เย็นเป็นสุข พบว่า 1) แนวทางการพัฒนาชุมชนต้นแบบในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้ชุมชน

อยู่เย็น เป็นสุข ระดับครัวเรือน ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกสร้างภูมิคุ้มกันให้สมาชิกในครัวเรือน เพิ่มทางเลือกในการทำกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายในชีวิตประจำวันและการลดต้นทุนการผลิต สร้างอาชีพเสริมให้มีรายได้ การแก้ไขปัญหาดินเค็ม น้ำกร่อย และการขาดแคลนน้ำ 2) มีการพัฒนาความเข้มแข็งจากการรวมกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชนเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพ งานวิจัยของวิฑูรย์ แก้วสุวรรณ และคณะ (2559) เรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่า 1) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปราชญ์ผู้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาทุกด้านที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินชีวิต 2) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) แนวทางการปรับปรุงการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ งานวิจัยของอนุชา พิมายนอก และ ภควรรณ ลุนสำโรง (2558) เรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน บ้านน้ำซับ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) ครอบครัวได้ดำเนินชีวิตอย่างพอกินพอใช้ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น พอใจกับสภาพชีวิตในปัจจุบัน และในระดับชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ มีการณรงค์ส่งเสริมการออม 2) ประชาชนมีความรู้เข้าใจถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจระดับสูง 3) ระดับครัวเรือน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีปัญหาหนี้สิน และการช่วยเหลือสนับสนุนจากภาครัฐมีไม่ต่อเนื่อง ขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และงานวิจัยของนิสรา ใจชื่อ (2557) เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหมู่บ้าน โดยมีผู้นำหมู่บ้านเป็นคนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้สมาชิกในหมู่บ้านต้องมีส่วนร่วมในหลายกิจกรรม เช่น มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาดำเนินงาน ติดตามพัฒนาหมู่บ้าน และประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรของการวิจัย: ประชากรที่ใช้ในการวิจัยสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ คือ หัวหน้าครัวเรือนของพื้นที่ในตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา ซึ่งมีหมู่บ้านในปกครอง 9 หมู่บ้าน รวมทั้งหมด 1,928 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากรในตำบลรวมทั้งหมด 4,760 คน (กรมการปกครอง, 2561) และทีมแกนนำหรือตัวแทนชุมชนทั้ง 9 หมู่บ้าน เพื่อใช้สำหรับเก็บข้อมูลวิจัยแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 30 คน

2. กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง: การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากประชากรของงานวิจัยทราบค่าประชากรแน่นอน (Finite population) จึงใช้สูตร Taro Yamane

(1973) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% เป็นวิธีการคำนวณกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 ครั้วเรือนสำหรับชุดแบบสอบถามการวิจัย และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยใช้หมู่บ้านเป็นตัวแบ่งชั้นภูมิเพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิตามสัดส่วน (ดังตารางที่ 2) หลังจากนั้นลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากครั้วเรือนตามชุมชนต่าง ๆ ตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยมุ่งเน้นความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลที่สำรวจและจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้ครบตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ของแต่ละหมู่บ้าน ทั้งนี้ได้เก็บสำรวจข้อมูลตามระยะเวลาและพื้นที่ของการวิจัย (กุมภาพันธ์-กรกฎาคม พ.ศ. 2562) โดยแบ่งเป็น 1) หัวหน้าครั้วเรือนที่ตอบแบบสอบถามการวิจัย จำนวน 331 คน และ 2) ทีมแกนนำและตัวแทนชุมชนที่ตอบแบบสัมภาษณ์การวิจัย จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แบบใช้วิจารณญาณ (Judgment Sampling) โดยผู้วิจัยพิจารณาเลือกทีมแกนนำและตัวแทนชุมชนตามลักษณะที่สอดคล้องกับการศึกษาและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตารางที่ 2: จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้านในตำบลเกาะยอ

หมู่บ้าน	ประชากร (ครั้วเรือน)	กลุ่มตัวอย่าง (ครั้วเรือน)	ร้อยละ
1 (อ่าวทราย)	324	55	16.62
2 (ตื้น)	106	18	5.44
3 (นอก)	409	70	21.15
4 (บ้านสวนทุเรียน)	243	42	12.69
5 (ท่าไทร)	231	40	12.08
6 (นาถิน)	238	41	12.39
7 (ป่าโหนด)	155	27	8.16
8 (ท้ายยอ)	84	14	4.23
9 (สวนใหม่)	138	24	7.25
รวมทั้งหมด	1,928	331	100

$$\text{โดยคำนวณจากสูตร } n_h = \frac{n \cdot N_h}{N}$$

n_h หมายถึง ขนาดของตัวอย่างในชั้นภูมิที่ h

n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง จำนวนประชากร

N_h หมายถึง จำนวนประชากรในชั้นภูมิที่ h

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: งานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสำรวจข้อมูลด้วยการเก็บรวบรวมแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกจากทีมแกนนำชุมชน ประกอบด้วย

3.1 ชุดแบบสอบถามการวิจัย สำหรับศึกษาสภาพปัญหาในการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับการปฏิบัติตามหลักการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหัวหน้าครั้วเรือน ระดับการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบตามหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาแนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ แบบสอบถามชุดนี้ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 331 คนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน โดยหัวหน้าครัวเรือน หมายถึงสมาชิกที่มีหน้าที่รับผิดชอบสูงสุดในการปกครอง หรือเป็นผู้อุปถัมภ์ในเชิงรายได้และสวัสดิการของคนในครัวเรือน โดยไม่จำกัดเพศ อายุ แต่ต้องสามารถเป็นเสาหลักและสามารถตัดสินใจหรือหาแนวทางในการขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวได้ โดยแบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 11 ข้อ ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จำนวน 20 ข้อ ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตามหลักการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 25 ข้อ ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จำนวน 23 ข้อ ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จำนวน 20 ข้อ และส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทั้งนี้ในแบบสอบถามส่วนที่ 2-5 มีเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายข้อมูลของ Likert Scale แบบจำแนกแต่ละช่วงแบ่งระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ โดยทำการกำหนดช่วงของการวัด ดังนี้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2551)

ระดับ 5 คะแนนตั้งแต่ 4.21-5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ/ ความเห็นด้วย/ ความสำคัญ/ มากที่สุด

ระดับ 4 คะแนนตั้งแต่ 3.41-4.20 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ/ ความเห็นด้วย/ ความสำคัญ/ มาก

ระดับ 3 คะแนนตั้งแต่ 2.61-3.40 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ/ ความเห็นด้วย/ ความสำคัญ/ ปานกลาง

ระดับ 2 คะแนนตั้งแต่ 1.81-2.60 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ/ ความเห็นด้วย/ ความสำคัญ/ น้อย

ระดับ 1 คะแนนตั้งแต่ 1.00-1.80 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ/ ความเห็นด้วย/ ความสำคัญ/ น้อยที่สุด และได้ทำการตรวจสอบค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม พบว่า มีค่าความน่าเชื่อถือ (Cronbach's alpha) เท่ากับ 0.884 ซึ่งถือว่าเหมาะสมและผ่านเกณฑ์ในการประเมินและนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

3.2 ชุดแบบสัมภาษณ์การวิจัย สำหรับศึกษาสภาพปัญหาในการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ แนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และบทบาทที่สำคัญของทีมแกนนำในการผลักดันสู่กระบวนการพัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอย่างไรบ้าง ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบ Opened-End Questions จำนวน 10 ข้อ โดยเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์มีโอกาสตอบคำถามได้อย่างอิสระตามความพอใจ มีลักษณะแนวคำถาม เช่น เพราะอะไร ทำไม อย่างไร เป็นต้น และมีโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ชัดเจน โดยทำการสัมภาษณ์ทีมแกนนำและตัวแทนชุมชน จำนวน 30 คน โดยผู้ให้สัมภาษณ์ของงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำที่เป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน อาสาพัฒนาชุมชน คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คณะกรรมการศูนย์ประสานงานตำบล ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำกลุ่มองค์กร อาสาสมัครอื่นๆ ของหมู่บ้าน ตำรวจบ้าน เป็นต้น และผู้นำตามธรรมชาติ เช่น ผู้นำคุ้ม ผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้เฉพาะด้าน ผู้นำทางจิตวิญญาณ โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการประเมินคุณภาพของชุดแบบสัมภาษณ์เพื่อหาค่า IOC พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.835 จึงสามารถนำแบบสัมภาษณ์ชุดนี้ไปใช้จริงได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย: สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติพลีชีพ ดุลยวาทิต และ มนต์หนา คงแก้ว

สถิติ และสำหรับชุดแบบสัมภาษณ์การวิจัย แปลผลด้วยการสรุปบรรยายและอภิปรายผลจากการตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลรายละเอียดเชิงลึกเพิ่มมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 : ชุดแบบสอบถามการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาในการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคของระดับครัวเรือนและระดับชุมชนของตำบลเกาะยอ พบว่า ด้านภาระค่าครองชีพที่สูงขึ้น เป็นด้านที่มีปัญหามากที่สุด ($\bar{X}=4.06$ และ $S.D.=0.767$) รองลงมา ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำภายในชุมชน ($\bar{X}=3.95$ และ $S.D.=0.869$) ปัญหาวิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงตามเวลา และกระแสสังคมสมัยใหม่ ($\bar{X}=3.91$ และ $S.D.=0.886$) ปัญหาระดับหนี้สินส่วนบุคคลและหนี้สินครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นจากเดิม ($\bar{X}=3.89$ และ $S.D.=0.840$) และปัญหาด้านขาดการถ่ายทอดข้อมูลความรู้และแนวทางในการบริหารจัดการจากผู้เชี่ยวชาญ ($\bar{X}=3.86$ และ $S.D.=0.907$) ตามลำดับ (เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยของข้อมูลอันดับ 1-5) โดยแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3: ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาในการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน

สภาพปัญหาในการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ประชาชนรับภาระค่าครองชีพที่สูงขึ้น	4.06	0.767	มาก
2. ความยากจนและความเหลื่อมล้ำภายในชุมชน	3.95	0.869	มาก
3. วิถีการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงตามเวลาและกระแสสังคมสมัยใหม่	3.91	0.886	มาก
4. ระดับหนี้สินส่วนบุคคลและหนี้สินครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นจากเดิม	3.89	0.840	มาก
5. ขาดการถ่ายทอดข้อมูลความรู้และแนวทางในการบริหารจัดการจากผู้เชี่ยวชาญ	3.86	0.907	มาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการปฏิบัติตามหลักการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงในระดับมาก ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามหลักความพอประมาณ ($\bar{X}=4.13$ และ $S.D.=0.399$) รองลงมา ด้านการปฏิบัติตามหลักเงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X}=4.10$ และ $S.D.=0.343$) ด้านการปฏิบัติตามหลักความมีเหตุผล ($\bar{X}=3.88$ และ $S.D.=0.453$) ด้านการปฏิบัติตามหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ($\bar{X}=3.85$ และ $S.D.=0.447$) และด้านการปฏิบัติตามหลักเงื่อนไขความรู้ ($\bar{X}=3.69$ และ $S.D.=0.459$) ตามลำดับ โดยแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4: ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติตามหลักการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน

การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การปฏิบัติตามหลักความพอประมาณ	4.13	0.399	มาก
2. การปฏิบัติตามหลักเงื่อนไขคุณธรรม	4.10	0.343	มาก
3. การปฏิบัติตามหลักความมีเหตุผล	3.88	0.453	มาก
4. การปฏิบัติตามหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	3.85	0.447	มาก
5. การปฏิบัติตามหลักเงื่อนไขความรู้	3.69	0.459	มาก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ซึ่งเป็นเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแบบ 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัดของตำบลเกาะยอในความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ด้านการบริหารจัดการด้านจิตใจและสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$ และ S.D.=0.332) รองลงมา ด้านการบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.70$ และ S.D.=0.4.77) ด้านการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.59$ และS.D.=0.4.57) และด้านการบริหารจัดการด้านส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.32$ และ S.D.=0.476) ตามลำดับ โดยแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5: ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน

การบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้านเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การบริหารจัดการด้านจิตใจและสังคม	3.71	0.332	มาก
2. การบริหารจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.70	0.477	มาก
3. การบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ	3.59	0.457	มาก
4. การบริหารจัดการด้านส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน	3.32	0.476	ปานกลาง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ พบว่า

- 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจและชี้แนะการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน ($\bar{X}=4.44$ และ S.D.=0.637) รองลงมา 2) การส่งเสริมให้หัวหน้าครัวเรือนเป็นต้นแบบของการปฏิบัติจริงเพื่อสร้างครอบครัวพัฒนาตามหลักพอมีพอกิน พออยู่พอใช้ พออกพอใจ เป็นการพึ่งพาตนเองอย่างแท้จริง ($\bar{X}= 4.40$ และ S.D.=0.700)
- 3) การส่งเสริมความรู้เข้าใจของเกณฑ์ประเมินการปฏิบัติระดับครัวเรือนเชื่อมโยงสู่ระดับชุมชนจากเครื่องมือเกณฑ์ประเมิน 4 ด้าน 23 ความสุขมวลรวมหมู่บ้านและแผนชีวิต ($\bar{X}=4.40$ และ S.D.=0.597)
- 4) การสร้างความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายระหว่างกัน ทั้งหน่วยงานองค์กร หมู่บ้านหมู่บ้าน เพื่อใช้สำหรับนัดพบพิชิต ดุลยาทิต และ มนต์นา คงแก้ว

การพึ่งพาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้และทรัพยากร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ($\bar{X}=4.31$ และ $S.D.=0.673$) และ 5) บุคคลต้นแบบ ครอบครัวพัฒนา หมู่บ้านตัวอย่างต้องอยู่ในกระบวนการสร้างและถ่ายทอดความรู้เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับคนในชุมชน เพื่อก่อให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและเห็นได้จริง ($\bar{X}=4.28$ และ $S.D.=0.600$) ตามลำดับ (เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยของข้อมูลอันดับ 1-5) โดยแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6: ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญของแนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน

แนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ
1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจและชี้แนะการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน	4.44	0.637	มากที่สุด
2. ส่งเสริมให้หัวหน้าครัวเรือนเป็นต้นแบบของการปฏิบัติจริงเพื่อสร้างครอบครัวพัฒนาตามหลัก พอมีพอกิน พออยู่พอใช้ พออกพอใจ เป็นการพึ่งพาตนเองอย่างแท้จริง	4.40	0.700	มากที่สุด
3. ส่งเสริมความรู้เข้าใจของเกษตรกรประเมินการปฏิบัติระดับครัวเรือนเชื่อมโยงสู่ระดับชุมชนจากเครื่องมือเกณฑ์ประเมิน 4 ด้าน 23 ความสุขมวลรวมหมู่บ้านและแผนชีวิต	4.40	0.597	มากที่สุด
4. สร้างความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายระหว่างกันทั้งหน่วยงาน/องค์กร/หมู่บ้านๆ เพื่อใช้สำหรับการพึ่งพา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้และทรัพยากร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	4.31	0.673	มากที่สุด
5. บุคคลต้นแบบ ครอบครัวพัฒนา หมู่บ้านตัวอย่าง ต้องอยู่ในกระบวนการสร้างและถ่ายทอดความรู้เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับคนในชุมชน เพื่อก่อให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและเห็นได้จริง	4.28	0.600	มากที่สุด

ส่วนที่ 2 : ชุดแบบสัมภาษณ์การวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จากทีมแกนนำและตัวแทนชุมชน จำนวน 30 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.67 และเพศชาย ร้อยละ 43.33 ทั้งนี้ประกอบอาชีพหลากหลาย ได้แก่ อาชีพธุรกิจส่วนตัว อาชีพทอผ้า อาชีพเกษตรกร อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย โดยตัวแทนชุมชนมีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่ สมาชิกของกองทุนต่างในหมู่บ้าน กลุ่มเกษตรกร คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น ขณะที่ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ทีมแกนนำและตัวแทนชุมชนมีความเชี่ยวชาญพิเศษในหลายด้าน อาทิเช่น นักการปกครอง นักบริหาร ผู้เชี่ยวชาญด้านทอผ้าและเส้นใยทอผ้า งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การเพาะปลูกทางการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ การทำนํ้าหนักชีวภาพใช้ในครอบครัว การทำปุ๋ยหมัก การบัญชี-การเงิน ตามลำดับ

2. ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจริงของตัวแทนชุมชน โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญตามขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปผลสังเขป ดังนี้

2.1 ทีมแกนนำและตัวแทนชุมชน โดยส่วนใหญ่เข้าใจถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นการพอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ การลดค่าใช้จ่าย การเพิ่มรายได้ เช่น วิธีการนำของเหลือใช้มาเพิ่มมูลค่าและนำออกจำหน่ายเพื่อเพิ่มพูนรายได้หรือเป็นอาชีพเสริมได้ ครอบครัวต้องอยู่แบบ พออยู่ พอกิน และพอประมาณ รู้จักการนำมาสิ่งของกลับมาใช้ใหม่แทนการทิ้ง และได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในหลายด้าน เช่น การแบ่งปันผลผลิตทางการเกษตรระหว่างครัวเรือน มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้กับคนในหมู่บ้านที่ผ่านการฝึกอบรมต่างๆ มาแล้ว ทั้งยังยึดหลักการพึ่งพาตนเองให้มากที่สุดก่อนร้องขอความช่วยเหลือจากภาคส่วนอื่นๆ

2.2 การสัมภาษณ์ทีมแกนนำและตัวแทนชุมชน กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคและความต้องการสำหรับการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของแต่ละหมู่บ้านไม่เหมือนกัน เนื่องจากแต่ละหมู่บ้านก็มีลักษณะเชิงพื้นที่ สภาพการทำกิน อาชีพ และพื้นที่ทางการเกษตร การประมงไม่เหมือนกัน จึงมีส่วนได้เปรียบเสียเปรียบต่างกัน แต่ส่วนใหญ่กล่าวถึง คนในหมู่บ้านของทุกหมู่บ้านมักจะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม การประชุม ปรึกษาหารือเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เป็นอย่างดี จึงไม่เกิดปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวกับตัวบุคคล ทั้งนี้พบเพียงแต่ปัญหาของภัยธรรมชาติที่เกิดจากฤดูกาลตามธรรมชาติ เนื่องจากฤดูฝน มักจะเกิดน้ำท่วมในบางพื้นที่จึงทำให้พืชผลเกิดความเสียหาย และยังพบปัญหาของสภาพดินในบางหมู่บ้านที่ไม่เหมาะต่อการเพาะปลูก และพบว่า ภาพรวมของการบริหารจัดการในบางพื้นที่ยังไม่เกิดประสิทธิภาพเพียงพอ เนื่องจากไม่สามารถจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้มากเท่าที่ควร สรุปว่า การบริหารจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรยังขาดศักยภาพ อีกปัญหาของบางหมู่บ้าน คือ ขาดความสนใจจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ จึงต้องการให้คนรุ่นใหม่ควรเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอความคิดเห็นเพื่อให้เห็นบริบทได้ทุกภาคส่วนและทุกช่วงอายุ

3. ทีมแกนนำและตัวแทนชุมชนเห็นความสำคัญของหัวหน้าครัวเรือนเนื่องจากเป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสำคัญต่อสมาชิกในครัวเรือน จึงมักจะเกิดการเลียนแบบและปฏิบัติตาม และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง เนื่องจากหัวหน้าครัวเรือนเป็นต้นแบบของการปฏิบัติให้เห็นจริงเป็นรูปธรรมและขยายแนวทางการปฏิบัติสู่ระดับชุมชนและสังคมต่อไป

4. กระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบนี้ควรจะเริ่มต้นจากการสร้างแกนนำชุมชน ซึ่งมีบทบาทความสำคัญมากที่สุด เพราะบุคลากรที่มีอยู่ในหมู่บ้านมักเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรมและผลักดันให้เกิดการปฏิบัติจริงภายในข้อกำหนดและบริบทของการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ โดยกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่าด้วยเรื่องการสร้างระบบบริหารจัดการชุมชนและการถอดบทเรียนและประเมินผล ในภาพรวมยังพบจุดด้อยที่ต้องได้รับการแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น เนื่องจากการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ภายในแต่ละหมู่บ้านยังมีความเหลื่อมล้ำกันในบางหมู่บ้าน

5. ทีมแกนนำและตัวแทนชุมชนมีบทบาทความสำคัญและผลักดันในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน หรือเป็นตัวหลักในการนำประชาชนในหมู่บ้านให้ทำกิจกรรม เพื่อจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ทั้งยังสนับสนุนให้ครัวเรือนน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้เข้ากับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การรณรงค์ให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จัดทำแผนพัฒนาครัวเรือนต้นแบบ สนับสนุนอาชีพเสริมที่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่ม รณรงค์ปัญหาการใช้ยาฆ่าแมลงเพื่อป้องกันปัญหาหนี้สิน และจัดกระบวนการจัดทำแผนชุมชน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างนวัตกรรมพืช ดุลยชาติ และ มนต์นา คงแก้ว

ความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน และการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนการพัฒนา

6. ทีมแกนนำและตัวแทนชุมชนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดจากหน่วยงานต่างๆ นำมาถ่ายทอดและส่งต่อความรู้ต่อกับคนในชุมชนในหลายด้านและยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ ที่ได้เข้ามาช่วยเหลือร่วมมือกันทั้งด้านการเกษตร การประมง การเพาะปลูก ผักสวนครัว และสร้างความเข้มแข็งของรายได้ภายในชุมชน เนื่องจากมีการรวมกลุ่มอาชีพ เพื่อเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพและหารายได้เสริมเข้ามาในครอบครัว เช่น การรวมกลุ่มทอผ้า การรวมกลุ่มเพาะปลูก การรวมกลุ่มเลี้ยงสัตว์ การรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น ทั้งยังรู้จักใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และรักษาทรัพยากรและนำมาใช้อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาในการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ สรุปว่า พื้นที่ตำบลเกาะยอมีปัญหาที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ ปัญหาด้านภาระค่าครองชีพที่สูงขึ้น ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำภายในชุมชน และปัญหาระดับหนี้สินส่วนบุคคลและหนี้สินครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเห็นได้ว่าปัญหาเหล่านี้เกิดจากความผิดพลาดในการบริหารจัดการภาคเศรษฐกิจครัวเรือนภายในตำบล เพราะถือว่าเป็นปัญหาเรื่องปากท้องของประชาชน หากคนในชุมชนไม่สามารถอยู่รอดได้ ก็มักจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนในหลายๆ ด้าน เนื่องจากเกิดความไม่พร้อมของผู้ปฏิบัติเอง ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงจึงต้องมีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมเพื่อให้คนในชุมชนอยู่รอดได้ด้วยการพึ่งพาตนเอง เพิ่มรายรับและรัดกุมกับรายจ่าย หหาชีพเสริมประกอบในครัวเรือน และต้องอยู่โดยปราศจากการเป็นหนี้สินให้ได้ จึงจะเป็นหนทางในการเตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างพร้อมกัน ขณะที่ปัญหาขาดการถ่ายทอดข้อมูลความรู้และแนวทางในการบริหารจัดการจากผู้เชี่ยวชาญ ขาดการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวนปราชญ์ชาวบ้านที่มีจำนวนน้อยลงทั้งนี้คนในชุมชนต่างมีความตระหนักว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่นและวิถีชีวิตดั้งเดิมที่สืบทอดกันมานั้นเป็นรากฐานสำคัญของชุมชน แต่เมื่อเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงตามลักษณะทุนนิยมหรือกระแสความนิยมสมัยใหม่เข้ามาในชุมชน ทำให้ระดับความสนใจและการเข้าถึงภูมิปัญญาเริ่มลดลงเยาวชนรุ่นใหม่ไม่ได้สนใจที่จะสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านั้น โดยจากผลการวิจัย การรวมกลุ่มทำอาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่นก็มักจะเป็นผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพเหล่านั้นมาตั้งแต่สมัยก่อน เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองเกาะยอ กลุ่มทำขนมพื้นเมือง กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มปลูกผลไม้ประจำท้องถิ่น กลุ่มทำดอกไม้จันทน์ เป็นต้น เพราะคนหนุ่มสาวหรือวัยทำงานมักจะเลือกทำงานนอกพื้นที่ด้วยสาเหตุจากรายได้ที่มากกว่า การเข้าถึงความทันสมัยและสะดวกสบายที่มีมากกว่าภายในชุมชน ในขณะที่ทีมแกนนำชุมชนเริ่มมีความกังวลถึงการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่นดังกล่าวจึงพยายามร่วมกันผลักดันให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อร่วมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น จัดตั้งตลาดนัดสินค้าที่ผลิตในตำบลเกาะยอ ประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้คนในชุมชนเข้าร่วมในประเพณีวันสำคัญ

ต่าง ๆ และมีการรวมกลุ่มนักปราชญ์ชาวบ้านที่ยังคงเหลืออยู่ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้กับเยาวชนในตำบล อีกทั้งทีมแกนนำชุมชนคิดเห็นว่ากระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่าด้วยเรื่องการสร้างระบบบริหารจัดการชุมชน การถ่ายทอดบทเรียนและประเมินผล ในภาพรวมยังพบจุดด้อยที่ต้องแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น เนื่องจากการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ภายในแต่ละหมู่บ้านยังเหลื่อมล้ำกันในบางหมู่บ้าน การร่วมมือกันอย่างจริงจังของแกนนำหมู่บ้าน การสร้างความสัมพันธ์และช่วยเหลือกันระหว่างหมู่บ้าน การช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกและจากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ยังเป็นจุดอ่อนที่เกิดเป็นอุปสรรคในการพัฒนาและยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของตำบลเกาะยอ ดังนั้นการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนมีความจำเป็นต้องทำอย่างเข้มแข็งและมีการปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อให้เป็นรูปธรรมและมีหลักฐานที่แสดงถึงการบริหารจัดการชุมชนที่ดี จึงจะผ่านเกณฑ์ประเมินในระดับหมู่บ้านได้ และส่วนใหญ่พื้นที่ในตำบลเกาะยอยังขาดการพัฒนาและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในหลายๆ ด้าน เช่น การแจกจ่ายพันธุ์พืช การถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านต่างๆ แก่คนในชุมชน จำนวนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบที่ไม่เพียงพอ การบริหารจัดการชุมชนที่ไม่มีความต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงผู้นำภายในหมู่บ้านและท้องถิ่น เป็นต้น จึงสรุปว่าปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคในการยกระดับและพัฒนาเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยงานวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชุดตา ชูศรีवास (2561) ที่สรุปว่า สภาพปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรภาครัฐที่จะให้คำปรึกษาและประสานงานกับชุมชน และสอดคล้องกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) จากรายงานสรุปผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2560 พบว่า ระดับของหนี้ครัวเรือนมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งสื่อถึงระดับเศรษฐกิจของครัวเรือนที่เริ่มมีปัญหา ทั้งยังสอดคล้องกับอนุชา พิมายนอก และ ภควรรณ ลุนสำโรง (2558) สรุปว่าปัญหาและอุปสรรคของชุมชนในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับครัวเรือนยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย มีปัญหาหนี้สิน ตามลำดับ

2. แนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในตำบลเกาะยอที่กลุ่มตัวอย่างเล็งเห็นและให้ระดับความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ แนวทางการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้ความเข้าใจและชี้แนะการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน รองลงมาการส่งเสริมให้หัวหน้าครัวเรือนต้องเป็นต้นแบบของการปฏิบัติจริงเพื่อสร้างครอบครัวพัฒนาตามหลัก “พอมีพอกิน พออยู่พอใช้ พออกพอใจ” เป็นการพึ่งพาตนเองอย่างแท้จริง ทั้งนี้นอกจากต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐแล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังต้องการให้ชุมชน 1) มีการรวมกลุ่มเพื่ออบรมและถ่ายทอดความรู้ สู่สมาชิกทุกกลุ่มภายในหมู่บ้าน และต้องมีส่วนร่วมกันพัฒนาและเสนอความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการในหมู่บ้านได้ 2) ส่งเสริมและยกระดับจากการปฏิบัติจริงในระดับครัวเรือนสู่ในระดับชุมชน ต่อยอดในส่วนของการทำธุรกิจระดับครอบครัว ส่งเสริมอาชีพเพื่อให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริม 3) การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านในหลายๆ รูปแบบ เช่น การบริหารจัดการเงินกองทุนของหมู่บ้าน สมาชิกกลุ่มเพื่อการพัฒนาอาชีพเสริม การดัดแปลงทำการเกษตรแบบอินทรีย์ การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์แบบไร่นาสวนผสมเพื่อใช้ทรัพยากรทุกอย่างให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และส่งเสริมกลุ่มเพื่อพัฒนาของดีหรือจุดแข็งภายในหมู่บ้าน จากการมีพื้นที่เป็นนัดพลพิชัย ดุลยวาทีต และ มนต์หนา คงแก้ว

เกาะ ล้อมรอบด้วยแม่น้ำ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญทางศาสนาและธรรมชาติที่เหมาะสมกับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบเชิงนิเวศ (Ecotourism) ด้วยเหตุผลที่ว่าหากเศรษฐกิจภายในครัวเรือนดีแล้วนั้น ปัญหาความยากจน การลักขโมย การกระทำที่ขาดศีลธรรมก็มักจะเกิดขึ้นน้อยลง อาจจะมีส่งผลให้หมู่บ้านผ่านเกณฑ์ประเมินได้ ขณะที่ทีมแกนนำเสนอแนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ดังนี้ 1) ต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้และร่วมกันบริหารจัดการ การเข้าถึงและลงพื้นที่ในแต่ละหมู่บ้าน ประเมินและวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาหมู่บ้าน จัดสรรงบประมาณที่จำเป็นและการบริหารจัดการโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ 2) ทุกหมู่บ้านมีความตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในแง่บวกเมื่อน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้จริง แต่หากยังขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ หรือบางส่วนยังติดกับดักของกระแสสังคมและวิถีชีวิตสมัยใหม่ การส่งเสริมและรณรงค์เพื่อทำความเข้าใจและนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติอย่างเคร่งครัดโดยผ่านผู้รู้และบุคคลต้นแบบ จึงน่าจะมีส่วนผลักดันทำให้คนในชุมชนเข้าถึงหลักการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์มากขึ้น 3) ส่งเสริมและพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมของคนในชุมชน รวมถึงการเปิดใจรับสิ่งใหม่ๆ และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้นในชุมชนและสังคม 4) ต้องการให้คนรุ่นใหม่หรือเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอความคิดเห็นในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของตำบลมากขึ้น ดังนั้นหากคนในชุมชนมีความรู้และเข้าใจถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างครบถ้วนก็สามารถประยุกต์แล้วนำมาปรับใช้กับบุคคล ครอบครัวและชุมชนได้บวกกับความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ก็จะนำไปสู่การบริหารจัดการพัฒนาระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบได้ตามเกณฑ์การประเมินในทุกตัวชี้วัดได้อย่างแน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสรา ใจชื่อ (2557) พบว่าในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนผู้นำหมู่บ้านและสมาชิกในหมู่บ้าน ต้องมีส่วนร่วมผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า อุปสรรคต่อการพัฒนาและยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ คือ ครัวเรือนมีค่าใช้จ่ายที่ใกล้เคียงกับรายได้ ไม่มีอาชีพเสริมปัญหาด้านภาระค่าครองชีพที่สูง ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำภายในชุมชน ปัญหาระดับหนี้สินส่วนบุคคลและหนี้สินครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ไม่มีรายได้อยู่ในเกณฑ์สูง ขาดการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้ครัวเรือนขาดสภาพคล่องในการใช้จ่ายเงิน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นปัญหาต่อการบริหารจัดการภายในครัวเรือนและชุมชน ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวชุมชนควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ดำเนินการรณรงค์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเสริมนอกจากอาชีพหลัก สร้างเสริมทักษะทางการเงินในชีวิต ส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและบริหารจัดการให้เกิดเป็นระบบที่คนในหมู่บ้านหรือทุกครัวเรือนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
2. ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อช่วยในการกำหนดกลยุทธ์และสร้างโอกาสในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชน
3. รณรงค์ให้สมาชิกในชุมชนตระหนักและเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้สมาชิกมีแรงผลักดันในการดำเนินกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของคนในชุมชนและบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
4. ปลุกฝังเยาวชนรุ่นใหม่ให้มีสำนึกรักบ้านเกิด โดยผลักดันให้มีการเข้าร่วมกิจกรรม โครงการเวทีประชาคมหรือการเสวนาต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเกิดพฤติกรรมที่คุ้นเคยกับการกล้าแสดงความคิดเห็น การนำเสนอ ตลอดจนเป็นการสร้างผู้นำจากเยาวชนให้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและพัฒนาชุมชนเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาโดยการเพิ่มพื้นที่การวิจัยไปยังตำบลอื่น เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารจัดการภายในหมู่บ้านและแนวทางการยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เห็นความแตกต่างของรูปแบบการบริหารจัดการที่ใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน
2. เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรศึกษาตัวแปรหรือปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับช่วงเวลาและสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ตัวแปรด้านพฤติกรรม ตัวแปรด้านสังคมและเทคโนโลยี ตัวแปรเชิงพื้นที่ ตัวแปรด้านเกณฑ์การประเมิน เป็นต้น
3. เพื่อให้งานวิจัยมีประโยชน์ในการนำไปถ่ายทอดมากขึ้น ควรเพิ่มเติมการจัดกิจกรรม และเวทีประชุมเสวนาของทุกหมู่บ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ในการบริหารจัดการพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีทีมแกนนำของชุมชน หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบโดยตรง บุคคลภายนอก หรือองค์กรธุรกิจ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากหลายภาคส่วน ในการร่วมกันพัฒนาและเสนอแนวทางเพื่อยกระดับเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

รายการอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2561. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน ประจำปี พ.ศ. 2560. สืบค้นวันที่ 20 ตุลาคม 2561 จาก <http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD/views/showVillageData.php?rcode=90010106&statType=1&year=60>
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2559. คู่มือสับส่นทุนการปฏิบัติงาน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.). สืบค้นวันที่ 20 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.chumchon.cdd.go.th>

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2559. **หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง**. สืบค้นวันที่ 27 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.cdd.go.th/our-services/sufficiency-economy-village>
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2561. **ตัวชี้วัดผลสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562**. สืบค้นวันที่ 9 มกราคม 2562 จาก [http://www.cdd.go.th/content/download/ announce](http://www.cdd.go.th/content/download/announce)
- ธัญชนก ปะวะละ. 2561. การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับมั่งมี ศรีสุข: กรณีศึกษากันตนาหนองผือก อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารเกษตรพระวรุณ**. ปีที่ 15. ฉบับที่ 1. 101-110.
- นิสรา ใจชื่อ. 2557. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิชุดา ชูศรีवास. 2561. **การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวอ่าวตำบลบางช้าง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วิบูลย์ แก้วสุวรรณ และคณะ. 2559. ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. ปีที่ 9. ฉบับที่ 1. 80-92.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. 2551. **การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. 2561. **นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ฉบับเข้าใจง่าย**. สืบค้นวันที่ 27 ตุลาคม 2561 จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER035/GENERAL/DATA0000/00000124.PDF>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550. **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: ๒๑ เซ็นจูรี่.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. 2560. **คู่มือการขับเคลื่อนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองสงขลา. 2560. **หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง**. สืบค้นวันที่ 27 ตุลาคม 2561 จาก <http://district.cdd.go.th/muang-songkhla/service/sufficiency-economy-village>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2560. **สรุปผลที่สำคัญการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน**. สืบค้นวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <http://www.nso.go.th>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.๒๕๖๐**. สืบค้นวันที่ 20 ตุลาคม 2561 จาก <https://www.nesdb.go.th>

- สำนักงานเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. 2557. **แกนนำกับการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบโดยทุนชุมชน**. สืบค้นวันที่ 20 ตุลาคม 2561 จาก <http://nakhonsawan.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/24/2017/03/แกนนำกับการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบโดยทุนชุมชน.pdf>
- สิริกอร์ บุญสังข์ และ คณะ. 2560. การพัฒนาชุมชนต้นแบบในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อชุมชนอยู่เย็น เป็นสุข. วารสารชุมชนวิจัย. ปีที่ 11. ฉบับที่ 2. 9-20.
- สุขสรรค์ กันตะบุตร. 2561. การประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในองค์กรธุรกิจ. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเมธ ดันดีเวชกุล. 2549. **หลักธรรมทำตามรอยยุคลบาท**. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- อนุชา พิมายนอก และ ภควรรณ ลุนสำโรง. 2558. **ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน บ้านน้ำซับ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา**. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ 2. 579-590. วิทยาลัยนครราชสีมา.
- Yamane, Taro. 1973. **Statistics and introductory analysis**. 4th ed. New York: Harper and row.

รายการอ้างอิงจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ (Translated Thai References)

- Boonsang, Sirikorn and others. 2017. A Community Model Development Applying the Idea of Sufficiency Economy for Happiness Community. **NRRU Community Research Journal**. Vol. 11. No. 2. 9-20. (In Thai)
- Chusriwart, Visutta. 2018. **Operation of the Sufficiency Economy Village, Hua Ao, BangChang Sub-District, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province**. Research Report. Rajapruk University. (In Thai)
- Community Development Department Ministry of Interior. 2014. **Community Leaders and Expansion of Sufficiency Economy Village Model by Using Community Capital**. Retrieved October 27, 2018 from <http://nakhonsawan.cdd.go.th/wp-content/uploads/sites/24/2017/03/แกนนำกับการขยายผลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบโดยทุนชุมชน.pdf> (In Thai)
- Community Development Department. 2016. **Operational Support Guide Community Development Volunteer Leader (Leader in Community Development)**. Retrieved December 20, 2018 from <https://www.chumchon.cdd.go.th> (In Thai)
- Community Development Department. 2016. **Sufficiency Economy Village**. Retrieved October 27, 2018 from <http://www.cdd.go.th/our-services/sufficiency-economy-village>. (In Thai)

- Community Development Department. 2018. **Success indicators of the development of the sufficiency economy village budget 2019**. Retrieved January 9, 2019 from <http://www.cdd.go.th/content/download/announce> (In Thai)
- Community Development Muang Songkhla Office. 2017. **Sufficiency Economy Village**. Retrieved October 27, 2018 from <http://district.cdd.go.th/muang-songkhla/service/sufficiency-economy-village> (In Thai)
- Department of Provincial Administration. 2018. **Annual population and house statistics report 2017**. Retrieved October 20, 2018 from <http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD/views/showVillageData.php?rcode=90010106&statType=1&year=60> (In Thai)
- Jaisue, Nissara. 2014. **Factors Related to the Successful of Sufficiency Economy Village**. Research Report. Dhurakijpundit University. (In Thai)
- Kaewsuwan, Vitool and others. 2016. Strategies for Community Development Based on the Principle of Sufficiency Economy Philosophy in the Lower Central Provinces. **SSRU Graduate Studies Journal**. Vol. 9. No. 1. 80-92. (In Thai)
- Kantabud, Suksan. 2018. **Application of Sufficiency Economy Philosophy for Corporate Business**. Pathumthani: Thammasat Printing House. (In Thai)
- National Statistical Office Thailand. 2017. **The summary of household economic and social survey**. Retrieved February 2, 2019 from <http://www.nso.go.th> (In Thai)
- Pawala, Thanyachanok. 2018. The Development of a Community Model According to The Philosophy of Sufficiency Economy, Level Prosperous: A case Study of Nong Phueak Village, Wapi Pathum District, Maha Sarakham Province. **Prawarun Agricultural Journal**. Vol. 15. No. 1. 101-111. (In Thai)
- Pimaynok, Anucha and Lunsumrong, Phakawan. 2015. **Enable Factors in Community Development Achievement Based on the Sufficiency economy Philosophy of Ban Namsab Community, Wangnamkheo Sub- district, Wangnamkheo District, Nakhonratchasima Province**. The National Conference and Research Presentation of Create and Development to Approach ASEAN Community II. (579-590). Nakhon Ratchasima College. (In Thai)
- Pongwichai, Sirichai. 2008. **Statistical data analysis by computer**. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. 2007. **Sufficiency Economy Philosophy**. Bangkok: 21 century. (In Thai)

- Office of the National Economic and Social Development Council. 2017. **The summary of National Economic and Social Development Plan Twelfth edition 2017- 2021.** Retrieved October 20, 2018 from <https://www.nesdb.go.th> (In Thai)
- Office of the Official Information Commission. 2018. **Thailand, 4.0 Vol policies easier to understand.** Retrieved October 27, 2018 from [http://www.oic.go.th/ FILEWEB/ CABINFOCENTER3/DRAWER035/GENERAL/ DATA0000/00000124.PDF](http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER035/GENERAL/ DATA0000/00000124.PDF) (In Thai)
- Office of the Permanent Secretary for Interior. 2017. **A guide to driving the sufficiency economy philosophy into practice as a way of life.** Bangkok: Danex Inter corporation. (In Thai)
- Tantivejkul, Sumet. 2006. **Practicing the Dharmic Principles Following the Royal Footprints of His Majesty King Bhumibol.** Bangkok: Darnsuthapress. (In Thai)